Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

ETO—YEAR XXXIV. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1923, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PONEDELJEK, 2. NOVEMBRA (NOV. 2), 1942 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 216

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Japonska mornarica dobila težke udarce v bitki pri Solomonih

Dva letalonosca in pet bojnih ladij poškodovanih in čez sto bojnih letal uničenih. Ameriški pomorščaki na Guadalcanalu odbili japonske napade na svoje pozicije. Japonske baze v Burmi bombardirane.—Ruska pomožna armada pognala nacijske čete z utrjenih pozicij na severozapadni strani Stalingrada. —Velike osiščne izgube na egiptski fronti

Washington, D. C., 2. nov.—Letalci ameriške bojne mornarice so zadali strahovite udarce enoti japonske bojne mornarice v bitki pri otokih Stewart, 260 milj severovzhodno od Guadalcanala, največjega otoka Solomonove grupe, ki se je vršila 26. oktobra, poroča mornarični department. Bombe in torpedi so poškodovali dva letalonosca, dve bojni ladji in tri križarke. V tej bitki so Japonci potopili enega ameriškega letalonosca in enega rušilca.

Bojne ladje so po umiku japonske mornarice obstreljevale militaristične naprave na otokih Stewart. Mornarični department pravi, da je bila ta bitka največja od vseh, kar se jih je vršilo na morju pri Solomonih.

Čez sto japonskih bojnih letal je bilo sestreljenih v spopadih v zraku in nadaljnjih 50 uničenih na krovu letalonosca, ki so ga ameriški letalci bombardirali.

Mornarični department pravi, da se je japonska mornarica umaknila s pozorišča bitke, ko se je poskus zdrobitve ameriške oborožene sile na Guadalcanalu izjalovil. Japonci so napadali to silo z morja, kopna in iz zraka. Poveljstvo pomorskih ameriških pomorščakov je sporočilo, da so bili sovražni napadi odbiti in da so Japonci izgubili čez dva tisoč vojakov.

Washington, D. C., 31. okt. — Mornarični tajnik Frank Knox je dejal, da se je japonska bojna mornarica umaknila s pozorišča bitke pri Solomonovih otokih in da ameriške čete drže vse pozicije, ki so jih zasedle na Guadalcanalu, največjem otoku Solomonove grupe. Japonske bojne ladje, ki so podpirale operacije, ki so skušale iztrgati konrolo nad letališčem na Guadalcanalu z ameriških rok, so se umaknile v svoje baze. "Položaj na Guadalcanalu je pod našo kontrolo," je rekel Knox.

Mornarični tajnik je v razgovoru z reporterji poudaril, da japonskih bojnih ladij ne more biti povod za optimizem. Izrazil je upanje, da se bodo vrnile in nadaljevale boje, da pride otok pod ameriško kontrolo. Ameriška [illegible] posadka na Guadalcanalu [illegible] orožje, strelivo in [illegible]ine.

Melbourne, Avstralija, 31. okt. — [illegible] bojna letala so [illegible] enote japonske [illegible] pri Buni-Fiasu [illegible] Solomonovih [illegible] vest iz glavnega [illegible]a Douglasa Macnega poveljnika [illegible]rožene sile v južnem Pacifika. Bombniki težko poškodovali [illegible] križarke, dva rušilca in [illegible] letalonosca. Letala na pomoč [illegible] na Guadalcanalu [illegible] so letalci vrgli [illegible] enote japonske [illegible] pri Buinu. Ta [illegible]ična baza se [illegible] severozapadno [illegible] priše tudi iz Stanley, Nova [illegible]ske čete prodirajo brez odpora s [illegible]. Včeraj so zasedli [illegible] je oddaljena [illegible] od Kokode, jadralne [illegible] baze.

Ameriški in avstralski letalci so izvršili šest napadov na enote japonske bojne mornarice v zadnjih treh dneh. Bombe, ki so jih vrgli, so potopile in poškodovale 27 japonskih ladij in transportov.

New Delhi, Indija, 31. okt. — General Clayton L. Bissell pravi, da ameriški letalci dnevno bombardirajo japonske letalske baze pri Schwebu in Pakokku, Burma. S tem se maščujejo za japonske napade na svojo bazo pri Assami, Indija.

Bissell je rekel, da skušajo Japonci ustaviti dostavljanje orožja kitajski armadi po letalski črti iz Indije, kar pa se jim ne bo posrečilo. Ameriški letalci so včeraj ponovno bombardirali Hongkong iz zraka. To je bil že četrti napad na to japonsko bazo v petih dneh.

Moskva, 31. okt. — Ruski brambovci Stalingrada drže svoje pozicije kljub napadom sovražnika, pravi uradni komunike. Srdite bitke v notranjosti mesta se nadaljujejo. V enem predelu so Rusi pobili 1000 Nemcev, razbili dvanajst tankov, osem težkih topov in več vojaških motornih vozil. V spopadu v zraku so Rusi sestrelili osemnajst nemških bojnih letal.

Ruska armada, ki je priskočila brambovcem na pomoč, je pognala Nemce z utrjenih pozicij na severozapadni strani Stalingrada. Druga ruska pomožna armada se bliža Stalingradu z južne strani. Ta je zasedla tri naselbine v prodiranju proti Stanlingradu.

Na obali Črnega morja so ruske čete izvršile dva napada na pozicije sovražnika in ga pognale v beg. V bitki na severovzhodni strani Tuapse, zadnje ruske mornarične baze ob Črnem morju, so Rusi zdrobili tri nemške pehotne bataljone.

Ruske bojne ladje in podmornice so napadle in potopile tri nemške vojaške transporte na Baltiškem morju.

Kairo, Egipt, 31. okt. — Zavezniške oborožena sila neprestano bombardira osiščno bojno črto pri El Alameinu, se glase sem dospela poročila. Nemške in italijanske izgube naraščajo. Odkar se je pričela zavezniške ofenziva, je padlo več tisoč nemških in italijanskih vojakov.

Feldmaršal Erwin Rommel je vrgel tanke in oklopne v boj proti zaveznikom, da ustavi prodiranje. Veliko število tankov so zavezniki uničili v zadnjih dneh.

Ameriška misija obišče Rusijo

Washington, D. C., 31. okt. — Uradna misija bo kmalu odpotovala v Rusijo, kjer bo študirala metode izdelovanja umetnega kavčuka. V zameno za informacije bo Amerika dala Rusiji stroje za izdelovanje avtnih obodov. Rusija je začela producirati umetni kavčuk pred desetimi leti. Misijo, ki bo odpotovala v Rusijo, bodo tvorili vedčaki in tehniki. Baruchov odbor je v svojem poročilu predsedniku Rooseveltu priporočal študijo ruskih procesov pri izdelovanju umetnega kavčuka iz alkohola.

Gradnja ogromnih tovornih letal

Vsako bo tehtalo 140 ton

Boston, Mass., 31. okt. — Ladjegradniški magnat Henry J. Kaiser je dejal, da bodo prva tovorna letala, izdelana v njegovi ladjedelnici, pripravljena na poskusne polete čez šestnajst mesecev. Vsako bo tehtalo najmanj 140 ton. Kaiser je dejal, da ni nobenega dvoma, da bodo letala prestala preizkušnjo. On je dobil naročilo od vlade za gradnjo tovornih letal v vsoti $18,000,000.

Kaiser bo govoril na zborovanju organizacije Associated Industries, ki se vrši v Bostonu. Reporterjem je povedal, da delavci v njegovi ladjedelnici na zapadni obali zgrade 10,000-tonski tovorni parnik v 29 dneh in da upa, da bo doba konstrukcije kmalu skrajšana na 22 dni.

Washington, D. C., 31. okt. — Vojni department je informiral A. J. Higginsa, predsednika ladjegradniške družbe, ki ima ladjedelnice v Louisiani, da bo dobil naročilo glede gradnje vojaških transportnih letal. Zadevna pogodba bo kmalu podpisana.

Cesta iz Amerike v Alasko zgrajena

Tovorni avti že drve po cesti

Washington, D. C., 31. okt. — Vojni tajnik Henry Stimson je povedal reporterjem, da je cesta iz Amerike preko Kanade v Alasko zgrajena in že odprta prometu. Tovorni avti, naloženi z vojnim materialom, se že vale po cesti proti Alaski.

"Na tisoče tovornih avtov, natrpanih z vojaki in vojnim materialom, bo drvelo po tej cesti v Alasko," je dejal Stimson. "Nazaj se bodo vračali s strategičnim materialom iz Alaska in severne Kanade."

Gradnja ceste, ki je dolga 1671 milj, se je pričela v zadnjem marcu in dograjena je bila več mesecev pred določeno dobo. Pri gradnji so bili uposleni delavci in vojaške čete. Cesta se vleče iz Amerike preko Kanade do meje Alaske in od tam naprej do Fairbanksa. Slednje mesto ima železniško zvezo z Anchoragem in Sewardom.

Cesta bo omogočila hitro transportacijo ameriškega vojaštva in bojnega materiala v Alasko. To pomeni, da Japonci ne bodo pretrgali komunikacijske zveze med Ameriko in Alasko. Amerika bo lahko poslala dovolj močno silo v Alasko, da ta prežene Japonce s Kiske, otoka v Aleutski grupi pri Alaski. Otok Kiska je oddaljen 700 milj od Dutch Harborja, velike ameriške mornarične baze.

Anthony Dimond, alaški delegat v kongresu, je priporočal konstrukcijo nove ceste, ki naj bi šla od pravkar dograjene ceste do Beringškega morja. Cestno omrežje bi, če se nova cesta zgradi, zvezalo severni del Alaske s pristanišči ob tem morju.

Stimson je dejal, da se bodo formalne ceremonije odprtja ceste prometu vršile 15. novembra na meji Kanade in Alaske. Pri gradnji ceste je bilo uposlenih okrog 10,000 vojakov in 2000 civilnih delavcev. Načrte so izdelali vojaški inženirji, ki so tudi vodili in nadzirali gradnjo ceste.

VRHOVNO SODIŠČE PODPRLO ROOSEVELTOVO OBLAST

Obravnava proti sovražnikom pred vojaškim tribunalom

ZADEVA NEMŠKIH SABOTERJEV

Washington, D. C., 31. okt. — Federalno vrhovno sodišče je soglasno odločilo, da predsednik Roosevelt lahko odredi obravnavo pred vojaškim tribunalom za sovražnike, ki invadirajo Ameriko, čeprav so ti ameriški državljani. Odlok sodišča se nanaša na osem nemških saboterjev, ki so se izkrcali na ameriškem obrežju v dveh grupah v zadnjem juniju.

Šest izmed osmih saboterjev je vojaški tribunal v Washingtonu obsodil v smrt. Saboterje je pripeljala v Ameriko nemška podmornica. Obsojenci so bili usmrčeni na električnem stolu v federalni jetnišnici v Washingtonu 8. avgusta.

Soglasni odlok je podal načelnik vrhovnega sodišča Harlan Fiske Stone. Člani tega sodišča so, ko se je vršila obravnava proti saboterjem, zavrnili apel zagovornikov saboterjev za habaes corpus in izjavili, da niso upravičeni do zaščite v smislu garancij ameriške ustave.

Dva izmed saboterjev — Ernest Peter Burger in George John Dasch — nista bila obsojena v smrt. Prvi, ki je sedaj glavna vladna priča na obravnavi proti šestim pomočnikom saboterjev, je bil obsojen v dosmrtno ječo, drugi pa na tridesetletni zapor. Obravnava proti pomočnikom saboterjev se vrši pred federalnim sodiščem v Chicagu.

Odlok federalnega vrhovnega sodišča pravi, da predsednik Roosevelt ni prekoračil meje svoje oblasti, ko je odredil obravnavo proti saboterjem pred vojaškim tribunalom, čeprav sta bila dva saboterja ameriška državljana. S tem je sodišče odobrilo stališče federalnega justičnega tajnika Francisa Biddla v zadevi saboterjev, pobilo pa je njegovo trditev, da sodišče nima jurisdikcije v slučajih, ko predsednik kot vrhovni poveljnik ameriške oborožene sile odredi obravnave pred vojaškim tribunalom proti sovražnikom te dežele. Stone je naglasil v razsodbi, da ameriško državljanstvo ne more protektirati saboterja države, ki je v vojni z Ameriko.

Masne aretacije talcev na Poljskem

London, 31. okt. — Bombnim eksplozijam v pivnicah in kavarnah v Varšavi, katere posečajo Nemci, so sledile masne aretacije talcev, se glase poročila, ki jih je prejela poljska vlada v Londonu. Več nemških častnikov in vojakov je bilo ubitih in ranjenih. Ena kavarna, v kateri so se zbirali Nemci, je bila porušena. Gestapovci so zapretili, da bodo vsi talci ustreljeni, če se bodo bombni napadi ponovili.

Diktator Hitler raztegnil čistko

Stockholm, Švedska, 31. okt. — Sem dospela poročila pravijo, da je Hitler raztegnil čistko, ki je bila doslej omejena na generale, na civilne uradnike. Več uradnikov je že odstavil. Med temi sta dr. Karl Clodius, trgovinski veščak, in W. Suendermann, pomožni načelnik biroja za tisk.

Domače vesti

Zastarela vest

Butte, Mont. — Pred tedni je prišla vest iz Rentona, Wash., da je tamkaj umrl za rudarsko boleznijo John Muhič, po domače Blažečev Janez, star 53 let in doma iz Hinja pri Žužemberku. V Ameriki je bil 35 let in zapušča več vnukov.

Clevelandske novice

Cleveland. — Družina Stibel je te dni dobila sinčka prvorojenčka. Mati sé je prej pisala Oblak in je hči Mary Oblakove, tajnice društva 135 SNPJ, 4412 Bradley Rd. Čestitke! — Vili Lužar, sin Johna Lužarja, blagajnika imenovanega društva, je bil poklican v armado. To je že tretji vojak od društva št. 135 SNPJ. Srečen povratek! — Po dolgi bolezni je umrl Leopold Kolar, star 58 let in doma iz Radgone na Štajerskem. V Ameriki je bil 35 let in tukaj zapušča ženo, sina in hčer.

Deček ubit pri ropu

Akron, O. — Charles Becay (Bečaj), star 15 let, je pred dnevi v družbi dveh tovarišev poskušal oropati neko restavracijo. Trojica je pa v restavraciji naletela na dva detektiva, ki sta začela streljati in mali Bečaj je obležal mrtev.

Iz Joliета

Joliet, Ill. — Dne 24. okt. je umrla Helena Šraj, vdova, stara 65 let in rojena v Suhorju nad Metliko, Bela Krajina. V Ameriki je bila 45 let in zapušča dva sinova in hčer. — Dne 26. okt. je umrl John Šilc, star 58 let in doma od Sodražice na Dolenjskem. Zapušča ženo, dva sinova in tri hčere.

Willkie spet apelira za pomoč

Rusija ne producira dovolj orožja

New York, 31. okt. — Wendell L. Willkie je ponovil apel za večjo ameriško pomoč Rusiji in Kitajski. V svojem govoru po radiu je dejal, da Rusija ne producira dovolj orožja, streliva in drugega bojnega materiala, ki ga potrebuje za uspešno borbo proti nacijski vojni mašini.

Willkie je dalje rekel, da ameriški letalci na Kitajskem se jeze, ker ne dobe letal iz Amerike v zadostnem številu sedaj, ko je priložnost za učinkovito bombardiranje japonskih mest in industrijskih središč. V svojem govoru je ponovno pohvalil Stalina in generala Kaiseka, vrhovnega poveljnika kitajskih armad.

Uprava židovskega magazina American Hebrew je poklonila Willkieju medaljo v znak priznanja njegovih zaslug v pobijanju verskih predsodkov in dela za strpnost in večje razumevanje med člani različnih cerkvenih organizacij. Medaljo je izročil Willkieju Joseph H. Biben, izdajatelj in urednik židovskega magazina.

Čilejske čete zatirajo stavko

Santiago, Čile, 31. okt. — Notranji minister je poslal vojaške čete v Punte Arenas, glavno mesto province Magallenas, da zatro splošno stavko, ki je bila oklicana v znak protesta proti draginji. Stavko so oklicale levičarske delavske grupe.

Hitler zahteva vse parnike v francoskih lukah

London, 29. okt.—Govornik na tukajšnji radiopostaji je dejal, da je Hitler poslal ultimat Pierru Lavalu, načelniku vlade v Vichyju, da mu mora takoj izročiti vse parnike, francoske in druge, ki se nahajajo v francoskih lukah.

Francija bo branila svoje kolonije

Admiral Darlan se vrnil v Vichy

Vichy, Francija, 31. okt. — Admiral Jean Darlan, vrhovni poveljnik oborožene sile, se je povrnil v to mesto z obiska francoskih kolonij v Afriki. On se je mudil več dni v Dakarju, glavnem mestu francoske Zapadne Afrike, kjer si je ogledal utrdbe, ki so bile zgrajene v zadnjih mesecih.

Visok uradnik v Lavalovi vladi je po povratku Darlana dejal, da bo Francija branila svoje afriške kolonije in skušala dobiti nazaj one, katere je izgubila.

Paul Marion, tajnik biroja za informacije, je v svojem govoru namignil, da je Francija pripravljena na akcijo. On je govoril, ko je prišlo poročilo, da britske čete oblegajo Fianarantso, zadnjo trdnjavo na Madagaskarju, francoskem otoku.

"Na egoizem Anglije mora Francija odgovoriti s svojim egoizmom," je rekel Marion. "Ona mora braniti svoj imperij in iti v borbo, da iztrga izgubljene kolonije iz rok sovražnikov."

Stimson omejil dopuste nabornikov

Armada mora dobiti zadostno število vojakov

Washington, D. C., 31. okt. — Vojni tajnik Henry Stimson je naznanil, da bodo naborniki odslej naprej dobili le teden dni dopusta pred vstopom v armado, da urede svoje zadeve, namesto dveh tednov.

"To je v soglasju s stališčem federalne komisije za mobilizacijo človeške sile," je rekel Stimson. "Armada mora dobiti zadostno število vojakov in to je vzrok za skrajšanje dopusta na teden dni."

Doslej so moški, ki so bili pri naborih potrjeni, dobivali dva tedna dopusta za uredtiev svojih zadev pred vstopom v armado. Stimson je dejal, da se odredba ne tiče onih, ki so že dobili dvatedenski dopust.

Vojni tajnik je naznanil izpremembe v zborih vojaških špecialistov. Ti bodo povečani za več tisoč tehnikov, da bodo zbori uspešno funkcionirali. Povečanje je priporočalo poveljstvo zborov vojaških špecialistov.

Belgijska ubežna vlada protestira

Obsodba deportacije belgijskih delavcev

London, 31. okt. — Belgijska vlada v izgnanstvu v Londonu je protestirala proti deportaciji 200,000 belgijskih delavcev v Nemčijo in jo obsodila kot nov nacijski zločin. Nacijske avtoritete so zapretile, da delavci ne bodo dobili živil in morali stradati, če se bodo upirali obveznemu delu v nemških vojnih tovarnah.

Protest pravi, da so Nemci deportirali vse delavce v starosti 20 do 40 let v nemške industrijske distrikte iz Liega in okolice. S tem so izvršili nadaljnji zločin in demonstrirali, da ne dajo nič na načela mednarodnega prava in človeške pravice. Belgijski delavci so bili pognani v sužnost. Vlada zahteva kaznovanje nacijskih uradnikov.

Poleg moških so naciji deportirali v Nemčijo tudi ženske. Holandska ubežna vlada je bila informirana, da bodo naciji poslali tudi holandske delavce v nemške tovarne.

AMERIKA POVEČALA SVOJO OBOROŽENO SILO

Registracija žensk za dela v vojnih industrijah

MURRAY KRITIZIRA VLADNE AGENTURE

Washington, D. C., 31. okt. — Predsednik Roosevelt je na konferenci s časnikarji dejal, da se je ameriška oborožena sila povečala in da je zdaj v armadi, mornarici in letalski sili okrog šest milijonov mož. To je prvo uradno poročilo o številu mož v oboroženi sili.

General George C. Marshall, šef armadnega štaba, je pred dvema tednoma, ko je nastopil pred člani kongresnega in senatnega odseka za militaristične zadeve, izjavil, da je v armadi, mornarici in letalski sili okrog 5,000,000 mož. Zadevno izjavo je podal, ko je bilo odrejeno zaslišanje o zakonskem načrtu glede znižanja vojaške starosti na osemnajst let.

Roosevelt je dalje rekel, da se bo oborožena sila na podlagi programa, ki so ga odobrili vojaški voditelji in kongres, povečala na devet milijonov mož v prihodnjem letu. Člani vladnih odborov in agentur sedaj študirajo načrte glede registracije žensk za dela v vojnih industrijah. Ženske naj bi nadomestile moške, ki bodo pozvani k orožju. Glede konskripcije delavcev še ni padla odločitev.

Voditelji delavskih unij so nastopili pred senatnim delavskim odsekom in pojasnili svoje stališče glede konskripcije delavcev. Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskhi organizacij, je kritiziral vladne odbore in agenture in jih obdolžil neodgovornosti. Med drugim je dejal, da je on proti temu, da bi ti odbori reševali problem delovne sile, ker so demonstrirali svojo nesposobnost.

William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je govoril o konfuziji in nezadovoljstvu in priporočal revizijo postopanja v zadevah mobilizacije delovne sile. Dejal je, da je njegova organizacija pripravljena sodelovati z vlado pri reševanju problema. "Ako bodo vladni odbori in agenture dobile večjo oblast, se bo konfuzija povečala," je dejal. "Mi se zavedamo važnosti kontrole uposlitve delavcev v industrijah, ki so udeležene v produkciji vojnega materiala, zato zahtevamo reprezentacijo v vseh vladnih odborih."

Nikaragva odredila deportacijo Nemcev in Italijanov

Managua, Nikaragva, 31. okt. — Vlada je odredila deportacijo 26 Nemcev in Italijanov zaradi nacijskih in fašističnih aktivnosti. Med temi so Wilhelm Vogt, ki je bil nedavno aretiran na obtožbo špionaže; Hans Bodo Raven, direktor nemške firme in blagajnik nacijske stranke, in italijanski kapitan Humberto Re, ustanovitej fašistične stranke.

Tornado ubil 27 ljudi v Arkansasu

Berryville, Ark., 31. okt. — Najmanj 27 ljudi je bilo ubitih in čez 200 ranjenih, ko je tornado razdejal polovico tega mesta. Ranjence so odpeljali v bolnišnice. Zdravniki in bolničarke iz Harrsiona in Eureka Springsa so bile poslane v mesto in urad Rdečega križa v Little Rocku je dobil apel za pomoč.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (November 30, 1942), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Počasi gre, gre pa le...

Totalna vojna je velika muka za demokratično ljudstvo. O tem ni dvoma. Demokratično ljudstvo je poklicano, da si samo nalaga žrtve, katerih ni vajeno. Če bi bilo ljudstvo enotno in složno glede žrtev, bi še nekako šlo gladko—ampak med ljudstvom je neteh žrtev, bi še nekako šlo gladko—ampak med ljudstvom je neštetо individijev, parazitov in mlačnežev, sebičnežev in drugih individijev, parazitov in mlačnežev, sebičnežev in drugih nepridipravov, ki neprestano gledajo, kako bi ušli požrtvovanju, kako bi zvalili breme vojne na druge. Individiji te vrste so v vseh slojih brez izjeme.

To izbegavanje je vzrok, da je vlada prisiljena uvajati razne omejitve, ki niso nič kaj prijetne za demokratično deželo. Če bi trgovci in konzumentje ne kopičili nekaterih potrebščin (sladkor, kava itd.), ne bi bilo treba odmerkov za te potrebščine; če bi ljudje v zadostnem številu prostovoljno kupovali znamke in bonde, ne bi bilo treba zakona za obvezno posojilo. Zgledov je cela vrsta, ki dokazujejo dnevno, da se milijoni Američanov prostovoljno žrtvujejo v polni meri, so pa tukaj drugi milijoni, ki prispevajo svoj delež le tedaj, kadar so prisiljeni. To je slaba kooperacija, toda drugače ne gre, ko je pa še toliko ljudi med nami, ki niso dozoreli za demokracijo.

O demokraciji je nastal pregovor, da je v vojni zelo počasna in dostikrat prekasna. Naravno! Demokracija sovraži vojno in zelo težko se loti tega vražjega posla—ali, kadar se enkrat poloti, vztraja in gre dalje in dalje . . . Diktatura je za vojno veliko bolj prikladna. Opozicije ni, ker je ne sme biti—in na prostovoljno kooperacijo diktator ne čaka! Vse teče po bliskovo na ukaz diktatorja! Nič čudnega ni, če je Hitler zmagoval toliko časa—in marsikateri Američan, ki pravi, da je demokracija humbug, zavida Hitlerja. Če bi bila večina tega mnenja, ne bi sploh bilo vojne. Kar podali bi se Hitlerju—saj je vseeno, kdo nam diktira . . .

Ampak večina Američanov ne misli tako; večina veruje v demokracijo in zato jo hoče ohraniti tudi za ceno najkrvavejše vojne. Manjšina se mora žrtvovati, če ne zlepa, pa zgrda! Manjšina sicer vpije, da demokracija odhaja k vragu, ampak večina se zaveda, da je začasno treba marsikaj žrtvovati zato, da bo zmaga toliko sigurnejša.

Res gre počasi in nerodno, gre pa le. Demokracija črti militarizem, zato se mora sproti učiti vsakega koraka v vojaških zadevah. To jo zadržuje, a ne bo je ustavilo na potu k zmagi. Glavno je, da ima večina Američanov zmago pred očmi.

Willkie, nov evangelist

Pred nekaj dnevi smo poslušali Wendella Willkieja, republikanskega predsedniškega kandidata pri zadnjih volitvah, ko je po radiju poročal o svojem obisku Male Azije, Rusije in Kitajske. Priznati je treba, da je mož danes veliko boljši govornik kot je bil pred dvema letoma; govoril je mirno, hladno in preudarno.

Willkie je v svojem govoru razvil tri točke. Prva je bila, da Amerika ne pošilja svojim zaveznikom Kitajcem in Rusom bojnega materiala v toliki meri, kakor se je obvezala. Druga: mi moramo odločno nastopiti proti kolonialnemu imperializmu v Aziji in zajamčiti svobodo vsem ljudstvom Daljnega vzhoda. Atlantski čarter mora veljati za ves svet! Tretja: strokovnjakom se ne sme več zaupati! Kadar so vojaški poveljniki prepočasni, jih je treba od zadaj suniti, da poskočijo . . .

Zadeva bi bila smešna, če ne bi bili danes v veliki totalni vojni, ki je resna stvar. Nikjer ni bilo še poročano, koliko je Amerika poslala bojne opreme v Rusijo in na Kitajsko. Da so ameriški tanki in bombniki že dolgo na delu na ruski fronti, je pričal Willkie sam, ki jih je pohvalil, da dobro delajo; da pa ruske armade potrebujejo veliko več tega blaga, tudi radi verjamemo.

Verjamemo tudi, da so pri pošiljanju velike ovire in najbrže so bile narejene tudi napake, ne verjamemo pa, dokler ne vidimo dokazov, da kdo v Ameriki nalašč zadržuje odpošiljanje opreme v Rusijo in na Kitajsko. Čitali smo poročilo o konvojih, ki jih Anglija in Amerika skupaj pošiljata po Severnem morju v Murmansk in kakšne nepopisne težave so s temi konvoji, ki jih Nemci silovito napadajo. Če pride 50 odstotkov blaga v Rusijo, računajo, da je bil uspeh.

Willkie pa dobro ve, kakor vemo mi, da v vsej zgodovini sveta še ni bilo države, ki bi bila sprejela "lend-lease," kakršnega je sprejela Amerika. In nobena druga država na svetu še ni poslala svojim zaveznikom niti polovico tega, kar je poslala Amerika v tako kratkem času.

Glede imperializma se strinjamo, da mora izginiti po vojni, nekaj drugega pa je glede garancij svobode na primer v Indiji. Komu, kateri stranki v Indiji naj Amerika jamči svobodo? Gandijevcem, ki ne priznavajo enakopravnosti drugim? Muslimanom, ki ne priznavajo enake svobode drugim? Kako naj Amerika jamči svobodo ljudem, ki ne vedo, kaj je svoboda?

Glede tretje točke pa bi Willkie lahko vedel, da vojna ni javen shod, na katerem se lahko sto strank skrega in ga razbije, če je treba. Američani so izvolili vrhovnega poveljnika svojih oboroženih sil in zdaj mu morajo zaupati, da bo vojno dobro izvozil. Ako mu bodo metali polena pod noge in "monkeywrench" v njegovo krmilo, bo slabo vozil in lahko se zgodi, da zavozi v jarek.

Zdi se, da ima Wendell Willkie načrte za leto 1944 in kampanjo vodi že danes. Rad bi bil popularen, zato bi rad že danes pokazal, da je bolj radikalen kot je Roosevelt. Pred dvema letoma je bil samo politik, danes je že evangelist.

Glasovi iz naselbin

Kdo hoče purane?

Detroit.—Kot navadno vsako leto ob tem času, tako tudi letos priredi gospodinjski klub Delavskega doma na 437 S. Livernois "puransko veselico" osmega novembra. Na tej zabavi boste lahko dobili purana ali drugo perutnino za zahvalni dan, ki bo 24. novembra. S tem v zvezi bomo imeli "tombulo". Gospodinjski klub bo pripravil tudi dobre jedi. Začetek ob eni uri popoldne.

M. Dugar.

Čudni ljudje, čudno vreme

Detroit.—Zopet imam nekaj na vesti in zopet se moram izpovedati, čeprav mi zelo primanjkuje časa. Dne 25. oktobra smo imeli delničarsko sejo SND in izvolili zastopnico za Slovenski narodni kongres, ki se vrši v Clevelandu 5. in 6. dec. Bilo je precej debate predno smo prodrli tisti ,ki smo bili za to, da se pošlje.

Kot pri vsaki stvari, tako je tudi tukaj. Dobe se ljudje, ki niti ne vedo, za kaj prav za prav gre, a vendarle nasprotujejo. Seveda niso vsi taki, da ne razumejo. Tukaj je zopet denar, ki šteje, čeprav ne bo stalo stotakov, marveč le desetak ali nekaj več. Kako so pri takih stvareh nekateri varčni za SND, da se ne oškoduje za par dolarjev. Če bi bili v vseh ozirih tako skrbni, bi bilo v marsičem bolje.

Nekaj pa je tudi to, ker jim Republičansko združenje ne gre iz glave in vedno premlevajo tisto staro slamo. Ali res ne bodo nekateri nikdar tega pozabili? Tudi jaz sem takrat darovala po svoji moči, a mi še od daleč ne pade v glavo, da bi koga dolžila, da je spravil od tistega denarja desetko v svoj žep. Pri taki organizaciji kot je bilo JRZ ni mogoče, da bi si basal žepe. Kjer so nadzorniki, ki pregledajo vse račune, je kaj takega izključeno. Drugo je tudi to, kjer dela več ljudi skupaj, se kaj takega ne more dogajati, ker pazijo drug na drugega. Po mojem mnenju je kaj takega nemogoče, ker prej ali slej bi prišlo na dan.

Res je, da se je organiziral JPO-SS z namenom, da zbira prispevke za usmiljenja vredne rojake v naši tužni rodni domovini. Res je pa tudi, da je prav tako potreben odbor ali organizacija, ki bo pobijala laži in zahteve italijanskih pijavk, katerim se cedijo sline po slovenski zemlji. Mi bi morali dati tem ljudem kredit, kajti glavni funkcionarji JPO-SS imajo s tem le delo in trud. Še veseli bi morali biti, da imamo koga, ki je zmožen in pripravljen delati pa požirati predbacivanja, dasi jih ne zaslužijo.

Ali bomo mi mirno gledali, kako Italijani mešetarijo za slovensko in hrvatsko kožo? Ali bi nas ne bilo sram pred samim seboj, ako to pustimo v nemar in ne dvignemo svojega protestnega glasu? Saj bodo te italijanske pijavke postale še tako nesramne, da bodo začeli trditi, da smo Slovenci njihovi potomci, kot to že trdijo nesramni nemški naceti o Gorenjcih in Štajercih. Meni se ni nikdar sanjalo, da sem Nemka. Vem, odkar me nosijo noge, da sem bila le "slovensko dekle", čeprav mi ni ime Milka.

Kot že poročano, se je tukaj meseca septembra rodila postojanka JPO-SS in dobila številko 34. Dne 4. oktobra smo imeli prvo sejo, ki je bila še precej povoljno obiskana. Omenim naj, da je društvo 121 SNPJ darovalo postojanki vsoto $10 in enako vsoto za ruski relif. To društvo vedno daje na vse strani za razne politične in pomožne namene, tako da se mi čudno zdi, kje izvira denar. Daroval je $20 tudi človek, ki ima srce, "ne pa kamna". In ta človek je John Berlisg, ki je že prej daroval $30. Tudi društvo Triglav ABZ se je velikodušno odzvalo mojemu apelu in prispevalo $25, rojak Anton Majer, član istega društva, pa $20. Več drugih rojakov je prispevalo manjše vsote. Hvala vsem skupaj.

Do sedaj sem nabrala $130, katero vsoto bom izročila blagajniku A. Cedilniku, da jo pošlje na pristojno mesto.

Kar se tiče priobčevanja imen, je obžalovanja vredno, da se je s tem prenehalo. Vsaj tam, kjer ni nadzornikov, da bi pregledali račune, kako naj nabiralec dokaže, da je odposlal vso nabrano vsoto? Še tako se pripeti, ko je priobčeno v listih, da te kdo po nekaj mesecih vpraša, češ, saj sem ti dal toliko in toliko, potem sem pa videl samo polovico vsote, ki sem ti jo dal. Radi svoje površnosti namreč ni videl, da sta bili v isti številki Prosvete priobčeni obe polovici vsote, in sicer ena pod seznamom za jugoslovansko pomoč, druga pa pod seznamom za ruski relif, kakor je naročil. Mislil pa je, da mora biti zapisana celotna vsota skupaj, ker je dal skupaj.

Dne 14. novembra zvečer bo gospodinjski odsek Slovenskega narodnega doma na John R proslavljal tako zvani "grand opening" kuhinje, katero je Dom predelal in izboljšal. Stroški s tem so bili neverjetno visoki in sedaj moramo mašiti luknjo v blagajni. Vstopnina bo 25c in ste prošeni, da se kolikor mogoče udeležite te priredbe.

Dne 6. decembra bo pa michiganski Vseslovanski kongres priredil koncert v Masonic Templu. Vstopnice so po dolarju in prodaja jih sestra Jurca. Koncert bo zanimiv, ker bodo nastopili slovanski operni pevci. Od Slovencev je bil povabljen Tone Šubelj, toda še ne vem, če se je odzval ali ne. Ta koncert bo nekaka obletnica, ko je bila Amerika napadena od osišča.

Ravno ko pišem ta dopis, je prejel moj mlajši sin pozivnico k vojakom, to je za zadnjo zdravniško preiskavo. Če bo potrjen, bo moral oditi v par tednih. Imam dva sina in oba mi bodo vzeli. Dobro, da sem državo enkrat ogoljufala s tem, da sem imela hčerko namesto sina. Pa še pravijo, da vlade ne moreš goljufati!

Letos še nisem nobenkrat omenila vremena v dopisih. Ravno sedaj nas je objela sibirska zima brez snega. Meni se zdi, da je z vremenskim bogom nekaj narobe. Menda je postal star, kajti vreme je letos zelo čudno. Zadnjo pomlad meseca aprila je bilo toplo in suho, junija, julija in avgusta pa skoraj vedno hladno in deževno, sredi septembra pa že slana, potem pa zopet toplo. Nič bi se ne čudila, če bo o božiču velika noč in obratno. Pa kaj hočemo, ves svet nori in tako so znoreli tudi vsi bogovi. So pač postali stari in otročji.

Katherine Krainz.

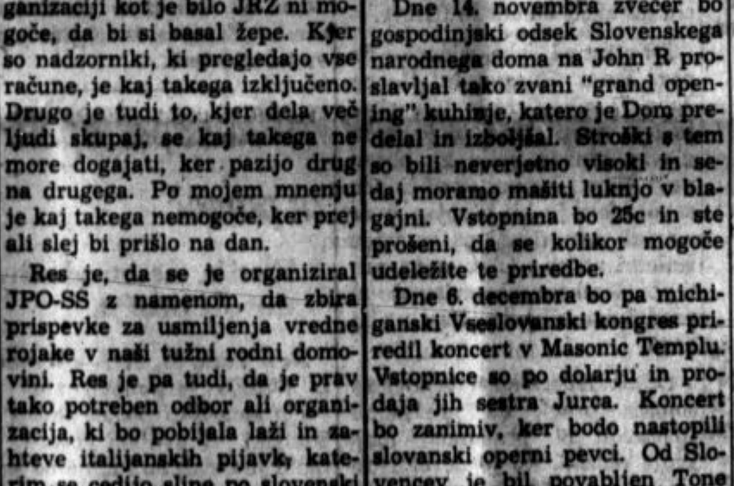

Predsednik Roosevelt izroča medaljo Edwinu F. Chesneyju, članu mornarske unije CIO, v znak priznanja junaštva, ki ga je pokazal pri reševanju svojih tovarišev, ko je parnik, na katerem se je nahajal, napadla nemška podmornica.

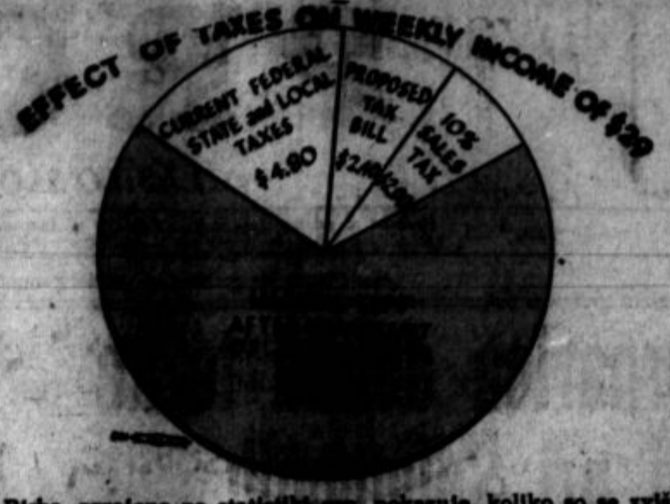

Risba, zgrajena na statistiki cen, pokazuje, koliko so se zvišale nekatere življenjske potrebščine od leta 1939 do danes.

Svetovne uganke

Bellingham, Wash.—Nedavno sem prejel dve knjigi od pisatelja Adamiča, katere sem seveda naročil, namreč Two-Way Passage in What's Your Name. Prvo knjigo sem že lani čital—poslal mi jo je na posodo Anton Garden, ker takrat sem bil brez dela in nisem imel upanja, da bom še kdaj delal. Zdaj pa delam v mestnem parku. To delo sem dobil, ker jih je odšlo več k vojakom in drugam. To delo je ravno primerno za moj hrbet ali "križ", ki me zmeraj nadleguje, če kaj težkega dvignem.

Kar se tiče prve knjige—Two-Way Passage—ne morem "prav razumeti" Adamičevega načrta, namreč dvomim, da bi ta načrt imel dobro in zdravo podlago. Adamič ima brez dvoma dobro idejo in če bi bil on vodja te ekspedicije v "stari kraj" in če bi imel na razpolago vse zakladnice dobrin, bi to delo najbrže tudi dobro izpeljal. Predvsem pa bi bilo treba takega načrta, da nihče ne sme posedovati več kot sam potrebuje za življenje, to se pravi: zaplemba privatnega bogastva, ki služi za izkoriščanje človeka po človeku. Vse drugo bi bilo potem lahko izpeljivo; na primer tudi združitev Evrope za blaginjo vseh evropskih narodov, ne samo za posameznike.

Tisti milijoni mož, ki so sedaj na raznih svetovnih frontah in drugi, ki bodo poslani na te fronte, bodo zahtevali nekaj takega: odpravo privatnega bogastva. In katera dežela ima danes tak sistem? Še ni dolgo, ko so kazali na to deželo kot na sužnjedrško. Vsakojake stvari so se pisale o nji, da se jo diskreditira, oziroma njene voditelje. Danes pa pojejo drugačno pesem!

Zatorej se meni vidi, da ne Amerika, marveč "ona dežela" bo voditeljica bodoče Evrope. Jaz tudi ne verjamem, da bo ona osvajala s silo. Silo bo mogoče rabila proti onim, ki ne bodo pustili preprostemu delavcu, da bi on volil, kakšna naj bo vlada in s kom se naj združi. Verjamem tudi to, da bo Rusija zahtevala splošno volitev vseh evropskih narodov. Prvič, če je večina za združenje Evrope in drugič, pod kakšnim sistemom. Gotova stvar je, da se bodo privilegirani sloji temu uprli in gotova stvar je tudi, da bo "ona dežela" tudi zmagala. Tako sodim jaz. Tisto, kar piše Adamič, da se bodo Američani evropskega izvora tja vrnili in tam ustvarili nekaj ameriškega, so sanje.

V Prosveti tudi vidim kritiko, da gotovi faktorji dajejo "potuho" Italijanom. Nekaterim se čudno vidi tudi Rooseveltovo prijateljstvo do Vatikana. Kakor jaz stvar razumem, je to enostavno in logično. Vsi vemo, da v času vojne se uporablja vse, kar more škoditi sovražniku—ne samo morilno orožje, marveč tudi moralno ima veliko moč.

Če je res, da se Italijanom daje popust glede sovražnosti, potem mora biti vzrok za to. Italijani so pričeli spoznavati, da je njih usoda v zelo nevarnem položaju, če tudi "zmagajo", ker oni bi se itak ne veselili zmage. Oni vedo, da bi bili v tem primeru pod oblastjo Nemčije, katero sovražijo. Jaz slutim, da italijanski oficirji—mogoče ne vsi—potiho žele poraza oholim Nemcem, od katerih so morali že zdaj pogoltniti mnogo ponižanja. Če bi na primer Amerika invadirala Italijo, bi ji mnogi Italijani šli na roko. Oni vidijo "dučejevo" zmoto. Dolgo je iskal in sedaj je v škripcih; je jetnik brez upanja na rešitev. On ne more preklicati svojega zavezništva, ker to bi ga tudi telesno ubilo in njegovo življenje bi bilo zapečateno, za kar bi poskrbela gestapo.

Kdo ve, ako niso v teku priprave v to smer? Revolucije v Italiji brez Amerikancev biti ne more. Za tako dejanje pa je treba papeževega privoljenja in torej obisk Rooseveltovega poslanika v Vatikanu. Ne samo v ta namen. Papež je tudi poglavar najmogočnejše mednarodne organizacije in tudi najbogatejše. Papeževa beseda ima velik vpliv in Roosevelt ve, kaj dela. Sovražnik je močan in treba je vzeti vse okoliščine v poštev. Tako tudi nastop justičnega tajnika Biddla na Kolumbusov dan, ko se je potegnil za Italijane, ki umirajo na ruskem bojišču. S tem je govornik napravil diplomatično potezo, ker je posadil ali zasejal nasprotstvo v sovražnem taboru.

Poštudirajmo zemljevid v Sredozemskem morju. Ali bi mogoče ne kazalo invadirati Evrope od italijanske strani?

Géorge Gornik, 493.

Barbičeva kolona

Cleveland.—Zadnje dni je naše mesto obiskal "sam" Earl Browder, da nam sedaj pove, da "Yenkiji" pridejo na drugo fronto. Le prepočasi stopajo, po mnenju Browderja. Kolikokrat smo že naglašali, kako se nekateri ljudje spreminjajo kot vreme. In tale bojevnik za komunistično resnico in pravico ima to slabo napako, da se spreminja kakor veter piha iz Moskve. Pred 22. junijem 1941 je trdil, da "Yenkiji" ne pridejo, zdaj pa bi jih rad vlekel na "drugo fronto" za hlače pa podil s korobačem tja, kamor do lanskega poletja ne bi smeli imeti dostopa, po zagotovilu "tovariša" Browderja.

Njegov shod je bil tukaj v soboto, 24. oktobra, in pravijo, da je govoril približno 2500 "drugim frontarjem". "Druže" Browder trdi, da so krivi časopisi, posebno pa oni, ki jih izdajajo bogati in mogočni "apizarji", da še nimamo druge fronte. (Njegovi pajdaši med nami v metropoli bodo pa trdili, da je tega kriv ta dopisnik, ker menda tudi v Washingtonu čitajo moje dopise. Zadnjič sem pisal, da že dolgo ni bilo nobenih zračnih napadov na industrijska mesta v Italiji, sedaj so se pa le spomnili tega in razbili nekaj fabrik v Milanu. Italijani sedaj prosijo papeža, naj moli, da bi Bog odvrnil vojno od Italije. Bog pa pravi: Vi ste jo pričeli, drugi jo bodo končali in potem bo mir za nekaj časa v Evropi.)

Govoril je tudi Arnold, komunistični tajnik v Ohiu. On je povedal, da ima mladinska komunistična liga že 325 bojevnikov za drugo fronto, ni pa povedal, kdo jih bo vodil. Bili so tudi tako dobri, da so prispevali $100 za Rdeči križ. Trdil pa je, da so krivi politiki, da se ni pričela še druga fronta. Mi ne vemo, če so tega krivi naši slovenski demokratski klubi, ali kdo bi to bil?

Čitali smo, da se italijanski listi zelo zgražajo radi zračnih napadov na italijanska mesta. Po njih mnenju so napadalci kršili Italijanom zasigurano—nevtralnost. Čitali ali slišali smo, da naši pomorščaki na Solomonovih otokih prosijo Boga, naj jim municije in hitro, ker jim je trebna s kruhom.

Prav tako smo tudi čitali nepotrebna naznanila vlad agentom, češ, da je sosed to. Največ sumničenj seveda ti na inozemce. V nekem me je na primer neki ženski pog kanarček in takoj se je pri širiti govorica, da je bil kan ček zastrupljen z vo katero zastrupili sabotažniki. Preisk pa je dognala, da je bil kan ček brez hrane in vode več ko jo je dobil, je pa preveč bal in pil in poginil od pre zavžite hrane.

Neka služkinja je čitala strašni žeji in lakoti po zavz Honkonga. To jo je tako strašilo, da je imela vedno polnjeno kopalno banjo s v vodo, ker se je bala, da bi vražniki razdejali vodovod.

Naš list The Cleveland P je kaj rad udrihal po ohijsk governerju, sedaj pred volitv ga priporoča pa za ponovno i litev. Menda si misli: Ta ni sti prida, drugi bi bil pa še ši. Čudno je to, naši ljudje čejo svojega človeka za v ceno, Cleveland Press pa ne ra svojega Clevelandčana in rajši "tujca" iz drugega ok Ljudje se res čudno spremin Eno pa je, kar se naši Ohij boje: katolika ne marajo za vernerja. Slišali smo, da v katoličan še ni nikdar oku governerskega stola. Bo že da tako, da so protestanti v čini in se boje Rima. Zopet no je to: oboji ljubijo enega ga, ali med sabo se pa ne lju preveč.

Oni dan me je vprašal roja je čital uredniški članek salnem stroju, harmoniki in torniku, če je urednik imel v mislih. Nak, sem dejal, nik se je domislil Phil Bak ki je igral harmoniko po za "Gulf gas" in se mu mel gotovo niso dopadle, ali pa na piki "Gulf gasolin". K motornika tiče, je bil inform o našem pokojnem Harring ki je bil motornik in pozne di superintendent. On je t od jutra do mraka toliko da ga je Bog k sebi poklica urednikom Prosvete sva i na prijatelja in se seveda ko spoštujeva. O "špikanju rej še misliti ni!

Eleanor Roosevelt se seda haja v Anglji in pravijo, ameriški vojaki imenuje Eleanor. Nobenega poroči da jo kdo naziva "naša pr ljena gospa" ali kaj podob Mi smo pač demokratični sto preprosti državljani in n znamo tistega klanjanja in lisanja kakor je v modi v ropi. Dobe se pa še vedno veki", ki se tega instinkta morejo iznebiti in še vedn sluge pokorni. Predsednikov na ima tudi pisalni stroj in v njenem stroju so povest jih ne ljubi Westbrook Pe Ampak kljub temu ima Ele svojo kolono v časopisih, p se komu dopade ali ne.

Naši, ki so bili vojaki Fr Jožefa ali pa vojščaki Jos Štritarja, pravijo, da so bile sarže. Pravijo tudi, če je k glavnem odboru jednote, da saržo (Joško Penko je preje ko veliko, da bi ga v amer armadi nazivali "commission ficer"). Moram pa pribiti, imam pri Cleveland Ra Transit Systemu veliko očitanj glede dela, dasi i opravka s tisočerimi ljudmi, pa radi tiste malenkostne že", ki mi ne prinaša kruha. sem poleg, je radi tega, ker rad brat z brati. Velikokra pripeti, da ga kdo prične

(Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi le

(Iz Prosvete, 2. novembra 1

Domače vesti. V San Fran cu je bil pri delu ubit 26-l delavec John Štajer, član SS

Delavske vesti. Posledice s ke v Penni: rudarji bivajo v vih in šotorih.

Inozemstvo. Antanta se je dinila, da se vprašanja Tur in Dardanel rešijo na konfer v Lausannu, Švica.

Sovjetska Rusija. Iz Mos poročajo, da so boljševiki za li Vladivostok in s tem je za belogardistična postojanka nila v Sibiriji.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

Sila jugoslovanskega odpora

Libera Stampa — Lugano — je pred kratkim objavila članek z naslovom "Kaj se godi na Hrvaškem?":

"Odkar so Nemci vkorakali v Beograd in zlomili fronto gršk- in odpora, odkar se je ustaški poglavnik Pavelič (o katerem se je mnogo govorilo o priliki umora kralja Aleksandra in francoskega ministra Barthouja) nastanil v Zagrebu, je bilo videti, na prvi pogled, kakor da je vojna v teh krajih zares končana. Svečanosti, katere smo videli v tedenskih kinematografskih poročilih, so nam dajale vtis, da je v teh burnih krajih ob Jadranski obali zavladal popolen mir.

Mesečni seznami izgub italijanske armade pa zdaj razodevajo, da število mrtvih in ranjenih na balkanskih bojiščih prega laške izgube na ruski in afrikanski fronti.

Istočasno prihajajo vesti o atentatih in neštevilnih obsodbah na smrt.

Vidimo torej, da se osišču po dveh letih zasedbe še ni posrečilo, da napravi mir, ustvari bogastvo in vzpostavi novi red — obljubljeni raj.

Dobili smo časopise iz Zagreba, "Hrvaški Narod" in "Nova Hrvatska", v katerih čitamo članek z naslovom — Italija i Hrvatska — v katerem je napisano naslednje: "Res je sicer, da primanjkuje stare tradicije prijateljstva med Hrvaško in Italijo, a res je tudi, da so to stvari preteklosti, nad katerimi je zdaj zavladal zgodovinski in politični razvoj Evrope. Ako to ali ono otežkočuje odnošaje med tema dvema deželama, je treba pomisliti, da tri italijanskih vojakov zdaj nadomestuje staro prijateljsko tradicijo. To je italijanska kri, prelita v Bosni, Hercegovini in Liki povsod kjer so borbe proti komunistom, sovražnikom svobode in neodvisne Hrvatske!"

Tako včasih tudi skozi Goebbelsovo cenzuro zdrsnejo vesti, ki odprejo oči nevtralnemu časopisju.

V . . . —

NEKATERE VESTI IZ SLOVENIJE

posnete iz švicarskega časopisja

(Prinašamo nekatere starejše vesti iz Slovenije, posnete iz različnih švicarskih listov o splošnem položaju na slovenskem ozemlju in o različnih dogodkih v naših krajih.)

Poročila z dne 1. maja 1942

Oboroženi upor se je razširil na slovensko Primorje. V nekem spopadu je bilo ubitih devet sovražnih vojakov, dočim so izgubili uporniki šest mož.

Italijani so ujeli devet upornikov, ki bodo najbrže obsojeni na smrt.

Laška armada je morala zelo ojačiti svoje posadke in uporablja močne oddelke redne armade za čiščenje ozemlja.

Na Primorskem so Italijani zažgali vasi Ostrožno, Brdo in Suhorje.

Uporniki so se z Goriškega umaknili v dolenjske gozdove.

V različnih krajih v okolici Nanosa so Italijani razglasili obsedno stanje.

Poročila z dne 5. junija 1942

Italijani nameravajo kmalu uvesti nov zakon o državljanstvu. Le oni, ki so rojeni v ljubljanski pokrajini, bodo imeli pravico do laškega državljanstva. Vsi ostali bodo morali vložiti prošnje. Komur bo prošnja odbita, bo deportiran.

Poročila z dne 14. junija 1942

Vse ozemlje od Kočevja in Grosuplja pa do nekdanje jugoslovansko-italijanske meje je v rokah upornikov. Na tem področju so Italijani popolnoma brez moči.

Kjer morejo, bombardirajo kraje in vasi; moško prebivalstvo je prisiljeno, da se pridruži upornikom v gozdovih.

Tudi v ostali Dolenjski vladajo podobne razmere. Na dolenjski železnici je promet nezanesljiv in ves čas do časa prekinjen.

Pred tednom dni se je oddelek Italijanov od 500 mož vdal upornikom, položil orožje in jim izročil vso svojo municijo.

V Ljubljani so šolske zgradbe, v katerih so nastanjeni vojaki, pretvorjene v utrdbe z zakloni in strelnicami.

V okrajih Litija in Zidani most so razmere podobne onim, ki vladajo na Dolenjskem. V trboveljskem rudniku so poškodovane naprave in nekateri deli rudnika poplavljeni, tako da bo eksploatacija za več let onemogočena. Nemci so ojačili svoje stražarske čete in z vojaškimi silami vzdržujejo red.

Na Gorenjskem je položaj v industrijskim krajih osvojevalcem zelo neugoden.

Kljub vsem nasiljem narodna zavest v ljudstvu neprestano raste. Ogromen je odpor na ozemlju pod nemškim režimom, kjer je slovenski jezik prepovedan celo v cerkvi.

Nemci streljajo ljudi včasi tudi brez vsake sodbe. Že število onih, o katerih je bilo uradno javljeno, da so bili ustreljeni, je ogromno, a mnogo jih je bilo umorjenih brez vsakega pravnega postopka, tako da njihovih imen ne bo nikdar mogoče ugotoviti.

V . . . —

Uspehi upornikov v Bosni

New York, 21. oktobra (NYT). — Iz Moskve poročajo po radiu iz Jugoslavije, da so se nemško-italijanski protinapadi na različne skupine narodne armade, izvedeni z velikimi silami skoro povsod izjalovili. Le v južni Bosni blizu Prozora so se morali Jugoslovani umakniti.

Italijanski in ustaški oddelki izvajajo v krajih južne Dalmacije nezaslišano strahovlado. Svoje napade izvajajo z močnimi vojaškimi silami, ki uporabljajo težke topove in letalstvo.

V . . . —

Hudi boji na vsem jugoslovanskem ozemlju

London, 19. oktobra (Radioprejemna služba). — V današnji oddaji v srbohrvaščini je bil citiran članek švicarskega lista "Le Courrier de Geneve," ki je izšel pod naslovom: Patriotični upor v Jugoslaviji.

Več krajev je bilo v zadnjih tednih osvobojenih, a tudi drugod po planinah in vzdolž obale gerilci nadaljujejo svojo borbo. Italijani le z največjimi težkočami vzdržujejo promet na železniških progah in baje izgubljajo na tržaški železnici vsak dan večje število vojakov.

V Sloveniji se gerilska vojna nadaljuje, a na Hrvaškem odpor postaja čezdalje močnejši. Kljub pritisku in aretacijam Pavelič nikakor ne more uspeti, da bi pregovoril Hrvatje, da bi sodelovali. Videti je, da je čas žetve prinesel velike težkoče, ker so uničevali pridelek ne le uporniki, temveč tudi kmetje sami.

V . . . —

Albanci razglaso svobodno državo

London, 20. oktobra (AP). — Londonski News Cronicle prinaša poročilo iz Albanije, da so prebivalci tamošnjih gorskih krajev razglasili neodvisnost Albanije in da so se začeli na treh različnih frontah srditi boji z Italijani. Brzojavka trdi:

"V Skoparriju ogroža naraščajoči upor italijansko nadvlado v Albaniji, tako da je moral Mussolini odposlati ojačenja letalstva, težke artilerije in močnih oddelkov pehote. V srednji Albaniji so boji med gerilci in Italijani prav posebno ostri."

Reuter javlja iz Ankare, da so srbski gerilci zavzeli Ključ in Mrkonjič-Grad, ter da so iz tamošnjih bosanskih gorskih predelov pregnali vse sovražne čete, tako da je bilo precejšnje število krajev zapadno od Sarajeva očiščeno od laških čet.

V . . . —

Novi umori v Belgradu

Ankara, 20. oktobra (AP). — V Ankaro so prispele vesti, da je strah pred ljudsko vstajo proti zasedbenim četam privedel nacistično upravo v Belgradu do tega, da je pomnožila belgrajsko posadko za najmanj dva polka. Iste vesti poročajo, da so Nemci umorili še 13 oseb osumnjenih, da so bile soudeležene v nedavni zaroti.

V . . . —

10 talcev umorjenih v Nišu

London, 21. oktobra (AP). — Jugoslovanska vlada je prejela vest, da so Nemci v niškem okrožju umorili 10 talcev, ker je bil tam ubit nemški rezervni častnik vojaške policije.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

miti in ga je pač treba opomniti, da imamo principe. Ker se nekateri nečejo ozirati niti na načela, ki jih je treba pokazati takšne kot so. Seveda potem pa brenčijo, češ, da to bi ne smelo v javnost—v časopisje. Ampak ravno ti, ki se najbolj boje javnosti, pa radi blatijo druge na javnih priredbah, piknikih, sejah, shodih in v malih družbah. Seveda oni smatrajo, da to ni javnost. Ampak, prijatelji, tudi to je javnost!

Kar se tiče tega dopisnika, smatrajo nekateri, da je trmast in si ne da nič dopovedati. Res bo tako, in sicer takrat, ko ima lažnjivega kljukca pred sabo, ki bo trdil, da je laž resnica. Kadar imam s takim človekom opraviti, me mine vsako potrpljenje.

Vas moram tudi opomniti, da je ravno deset let, odkar sem bil izključen iz jednote. Ali kljub temu, da je bila spletkarija vseh spletkarij, kar je bilo znano tudi "učenim" možem, vendar se jim je to dopadlo, samo da bi bil izključen, dasi so vedeli, da sem bil pri tisti stvari popolnoma nedolžen. Le zunanjim razsodnim članom je treba dati priznanje, da so imeli toliko poguma, da so napravili konec tistim spletkarskim načrtom.

Abraham Lincoln je rekel: "Mi jim odpuščamo, ne moremo pa pozabiti." Tako je tudi pri nas. In če sem včasih "rough and tough", imam vzroke, ker naučil sem se od spletkarjev, da moram biti previden.

Morebiti bom šel malo na počitnice. Ampak nekaj bom vseeno povedal za "kongresmane", ki se snidejo v metropoli 5. in 6. decembra, kar se bo razlikovalo od vseh priporočil. Seveda ne bo sprejeto, kajti moja priporočila niso nikoli odobrena, dokler jih kak plagijator ne kopira. So long!

Frank Barbič, 53.

Prispevki za pomožno akcijo

Cleveland.—Naša postojanka JPO-SS v okrožju Slovenskega delavskega doma na Waterloo rd. je nabrala sledeče prispevke za pomožno akcijo za stari kraj.

Nabiralna knjižica Durna—darovali so sledeči: Anton Gubanc $10, po pet dolarjev "Kulturna delavka", A. Blažič in žena, Frank Barbič ml. $4, po dva dolarja Jack Potočnik in žena in Cilka Jankovich, po dolarju Matt Brancelj, John Božič, Peter Bukovnik in Josephine Zajc (Jontez). Skupaj $32.

Nabiralna knjižica mrs. M. Vidrich: Po dolarju mr. in mrs. Vidrich (Johnstown), Neimenovan, Jos. Stražišar st., F. Klemenčič (E. 141 st), Pekarek, $2, Ogrinc $1.50, po 50c pa J. Rožanc, Sinanc (nečitljivo), Jennie Keglar, J. Kušar, James 30c; po 25c Kremžar (E. 63 st.), Jos. Vičič, Ule, Paule. Skupaj $10.50.

Nabiralna knjižica A. Božiča (kovača): Progresivne Slovenke krožek 3 $10, Anton Leskovec $2, po dolarju pa P. Česnik in J. Sušelj. Skupaj $14. Nabiralna knjižica J. Leskovca: Po dolarju so prispevali John Samsa, Charles Samsa, Anton Vehar in John Kovač 50c. Skupaj $3.50. Nabiralna knjižica Geo. Pančurja: Louis Ižanc $5, Mary Majnigar $1, Andrew Benedict $1, Neimenovan 35c. Skupaj $7.35.

Skupno je bilo nabranega v tem okrožju od zadnje objave $67.35. V imenu žrtev v stari domovini se odbor tukajšnje postojanke JPO-SS vsem skupaj, nabiralcem in darovalcem, iskreno zahvaljuje. Kdor želi kaj darovati, naj prinese spodaj podpisanemu v trgovino in bo dobil potrdilo. Želeti je, da bi bilo malo več živahnosti za to potrebno akcijo. Če pomislimo na potrebe v stari domovini, ki je pribita na križ, med tem ko se mi tukaj svobodno gibljemo, bi ne smelo biti med nami Slovenca ali Slovenke, ki bi ne prispevala svojega deleža tej humanitarni akciji. Vsak dolar je dobrodošel. Prispevajte v pomoč svojim krvnim bratom najpreje.—Za postojanko JPO-SS—

J. F. Durn, tajnik.

Prireditev dobro uspela

Johnstown, Pa.—Z veseljem in zadovoljstvom poročam, da je veselica skupnih društev na Moxhamu, prirejena v dobrodelne namene, izpadla nepričakovano dobro. Udeležba je bila za naše razmere ogromna. V prostorih, kjer se je vršila, se ob navadnih veselicah spravi do 300 ljudi brez drenja, na tej prireditvi jih je pa bilo skoraj dvakrat toliko in nekateri so se radi prevelike gneče celo vrnili.

K veliki udeležbi je prvič pripomogel dober namen, drugič kratek program s petjem pevskega zbora Jugoslavije in nastopa mladinskega krožka SNPJ. Pevski zbor Jugoslavija, ki ga zdaj tvorijo le ženske, nam je zapel dve pesmi pod vodstvom mrs. Anne Potokar-Adelman. Močan aplavz je pričal, da je petje navzočim ugajalo. Tudi mladinski krožek pod vodstvom sestre Olivije Chuchek je s svojim

prvim javnim nastopom dobro uspel.

Ni moj namen, da bi podrobno opisal nastop naših mladih članov (to mogoče stori kdo drugi), rečem pa, da je bil krožkov program vseskozi zanimiv. In pod dobrim vodstvom sestre Chuchek smemo od tega krožka še veliko pričakovati. Pesem "We've Got the Momps" je med navzočimi napravila obila smeha. Birkova dvojčka sta s svojim akrobatstvom žela splošno pohvalo in začudenje. Kljub temu, da stanujeta ta dvojčka v bližini Conemaugha, je večina prvič videla njuno skoraj neverjetno akrobatsko zmožnost.

Učiteljici in pevkam Jugoslavije, vodstvu in članom mladinskega krožka, sploh vsem, ki ste imeli opravka s programom, najprisrčnejša hvala!

Za boljši uspeh priredbe so nam tukajšnji gostilničarji, trgovci in drugi dali razna darila za nagrade in nekaj potrebščin za kuhinjo. Darovali so sledeči: Frank Fikat, John Biber, Joseph Mele, John Pike, George Plesnik, Rudolph Kukenberger, J. Langerholc st., Frank Pavlovich, Mike Milkovich, John Novak, Greening Store, Edward Hahn Packing Co., Niki Bottling Co., Theresa Glavich, Mary Langerholc. Vsem darovalcem najlepša hvala v imenu veseličnega odbora, v katerem so Frances Vidrich, Pauline Zakšek, John Polanc, Louis Vautar, John Langerholc.

Prebitek veselice je $328.68, kar bo v smislu naše originalne določbe razdeljeno na tri dele. Tako bo ena tretjina te vsote $109.56 (razen malega odbitka za poštnino) poslana glavnemu blagajniku JPO-SS, enaka vsota bo poslana Vincentu Cainkarju za ruski relif, tretji del pa bo šel za božična darila članom-vojakom od skupnih društev. Teh članov je 38 v službi Strica Sama.

Da je uspeh priredbe tako povoljen, je precej tudi zasluga delavcev na veselici, ki so vsi delali brezplačno. Veseličnemu odboru se ne vidi potrebno, da bi priobčili njih imena (vzelo bi precej prostora). Tisti, ki ste bili na prireditvi, veste, kdo so bili in da so pridno delali. Hvala vam, delavci, za vašo požrtvovalnost. Plačilo naj vam bo zavest, da ste s svojim delom pomagali dobri stvari. Zahvaljujemo se tudi direktoriju Slovenskega delavskega doma za brezplačno dvorano. In končno prisrčna hvala občinstvu, ki ste prišli na prireditev v tako nepričakovano velikem številu.—Za veselični odbor—

John Langerholc st.

Teden

Office of War Information
Washington, D. C.

Hitler se je zakasnil

V svojem govoru v Sportpalastu dne 30. septembra je Hitler obljubil nemškemu narodu, da bo Stalingrad padel. "Na to se morete zanesti," je na kratko izjavil. Stalingrad pa je držal mnogo dalje, nego so nacisti mislili, da je mogoče, tako da je ruski odpor resno zmešal vse nemške račune in ovrgel urnik nemške armade. To dejstvo bi bilo moralo že samo po sebi—ne glede na pretekla ponesrečena prorokovanja — zadostovati, da napravi Hitlerja bolj previdnega v napovedovanju bodočnosti. Da je bil dovolj neumen in kljub temu obljubil Nemcem, da bo Stalingrad vzel, pomeni torej brez dvoma, da je takrat mislil, da topot govori o stvari, ki je zares sigurna.

A vendar je zdaj videti, kakor da bi imeli dogodki zopet enkrat ovreči prepričanje, kateremu je Hitler toliko zaupal. Ne le, da se Stalingrad še vedno brani, zdaj ko je že dva tedna, odkar je Hitler trdil, da bo zagotovo padel, temveč množe se zdaj tudi znaki, da bi "Wehrmacht" zelo rada izbrisala Stalingrad iz svojih načrtov kot preslabo kupčijo in da bo to morda tudi storila, prav kakor se je to zgodilo pred enim letom pri napadu na Moskvo. Nemške izgube na moštvu in materialu pred Stalingradom so zelo velike. Koncentracija ogromnih sil v stalingrajskem sektorju je drugod onemogočila operacije večjega obsega. Končno, kar je tudi važno, ako dvignejo obleganje prepozno, bi se moglo zgoditi, da bi morale velike množine nemških vojakov prenašati rusko zimo v krajih, oddaljenih od središč, katera je lahko braniti. Tako bo morda Hitler prisiljen, da svoje besede glede Stalingrada vsaj za letos zopet prekliče.

Racioniranje delovnih sil

"Učimo se racioniranja surovin; zdaj pa se bomo morali naučiti še "racioniranja delovnih sil."

Te besede prezidenta Roosevelta so v preteklem tednu označile nov in velik korak na potu v vsesplošno, totalno vojno. Njih pomen je dalekosežen. Poudarile so problem, kako čim učinkovitejše izrabiti delovne sile v vojni industriji in oznanile, da ta problem mora biti rešen, tudi ako bi bilo treba za čas vojne opustiti sedanje delo. Napovedujejo nam možnost mobilizacije ameriških delovnih sil za katero koli delo, ki bi se pokazalo — bodisi v gozdu, na polju ali v tovarni—neizogibno potrebno za zmago na bojnih poljih. Pripravljajo pot za vojaško in industrijsko armado, ki bo štela proti koncu 1943 nič manj nego 65,000,000 oseb—polovico vsega našega prebivalstva.

Še globlji pomen pa je dala prezidentovim besedam njegova zahteva, da se zniža dosedanja starostna meja za vojaško službo, tako da bo mogoče vpoklicati 18- in 19-letne v oboroženo vojno službo. Prezidentovemu priporočilu je sledila v kongresu takojšnja akcija. Takoj sta komiteja za vojaške zadeve v obeh zbornicah odobrila zakon, ki bo privedel na nabor približno 2,500,000 18- in 19-letnih mladeničev. Zbornica je hitro končala svoje delo; senat pa bo najbrže sledil brez odlašanja.

"Dirigirana ekonomija" bo služila zaveznikom

Začela se je snovati dirigirana ekonomija, ki bo obsegala ves svet, ki je v boju s Hitlerjem.

Vsi člani Zedinjenih narodov so bili pozvani, naj napravijo sezname svojih vojaških in civilnih potreb, naj napravijo inventar tega, s čemer razpolagajo in naj dostavijo svoje poročilo tukajšnjemu uradu za skupno produkcijo in surovine. Odgovor pričakujemo pred koncem leta.

Po tem načrtu, s katerim se uradniki WAR PRODUCTION BOARDa bavijo že precej časa, bodo celokupne vojaške potrebe in neobhodni minimum za civilno prebivalstvo vseh Zedinjenih narodov primerjani z razpoložljivimi množinami in po pravičnem načrtu delitve zadovoljeni, da se pospeši zmaga zaveznikov.

Ravnateljstvo WPB je izjavilo, da bo to podjetje računalo z vsakim velikim načrtom vojaške strategije, katerega bi izdelali vojaški vodje Zedinjenih narodov.

Na podlagi zahtevanih informacij bo mogel 'Combined Production and Resources Board', v katerem sta bila dozdaj predstavnika Anglije in Zedinjenih držav, izdelati načrte za produkcijo in za dobave na pacifiškem ali atlantskem vojnem pozorišču ter soglasno z vojaškimi potrebami trenotka pospešiti proizvajanje ladij, letal ali tankov.

Biddle zahteva zakon, ki naj predvideva smrtno kazen za sabotažo

(Prinašamo naslednji izvleček iz izjave Elmerja Davisa, ravnatelja urada za vojaške informacije)

Attorney General Biddle je zahteval od kongresa, da uvede zakon, ki bo določil smrtno kazen ali dosmrtno ječo za vsakogar, ki bi bil kriv sabotaže ali vohunstva ali kako drugače podpiral sovražnika.

Attorney General je izjavil, da je cilj predlaganega zakona, kaznovati s primerno strogostjo vse one, ki bi v namenu, da pomagajo sovražniku, izvršili ali poskusili ali snovali ali se pripravljali, da izvrše sabotažo, vohunstvo ali druga sovražna dejanja. Razven tega je njegov namen tudi, da se razširijo določbe sedanje zakonodaje, ki se nanašajo na skrivanje oseb, ki so sovražnikovi agenti ali člani vojaških sil sovražnih narodov, ali vršijo sovražna dela v prid kakšni sovražni sili.

Osebe, ki bodo zakrivile sovražna dejanja te vrste, bodo kaznovane s smrtjo ali dosmrtno ječo ali po volji sodišča tudi s krajšo dobo ječe.

Kaj bi pomenil poraz

(Prinašamo naslednji izvleček iz izjave Elmerja Davisa, ravnatelja Office of War Information)

Ameriško ljudstvo je zdaj pač že imelo zadosti prilike, da prouči bistvo totalne vojne in da razume, kaj bi pomenilo, tako vojno izgubiti. Primer Francije ali katere koli druge poražene dežele nam dokazuje, da bi poraz v tej vojni pomenil, da smo izgubili vse. Vaše tovarne, banke in trgovska podjetja zapadajo zmagovalcu; on prevzame večino delnic in jih plača direktno ali indirektno s papirnatim denarjem, natiskanim v to svrho, nakar morajo vsa ta podjetja storiti, kar on hoče in mu vrhu tega še izplačevati delež na dobičku. Ako nesreča nanese, da vaša obleka, domača oprema ali katera koli druga posest ugaja osvojevalcu, vam bo odvzeta — ne ukradena, oziroma vsaj ne vedno; včasih rekvirirajo in plačajo s tistim papirnatim denarjem, katerega natiskajo toliko, kakor jim drago; vi svojih stvari ne boste nikdar več videli, dočim boste kmalu spoznali, da z denarjem ni kaj prida začeti. Če ste farmar, vam bo sovražnik pobral ves vaš pridelek, da nasiti svoje lastne ljudi in ako bi potem zaradi tega stradali — kakor v Evropi že stradajo neštevilni tisoči — bi bilo vse, kar bi dobili, svarilo debelega, prenajedenega maršala, da bodo morali podjarmljeni narodi tako dolgo stradati, kakor bo potrebno, zato, da se bodo tlačitelji mogli najesti. Poleg tega bi poraz še pomenil, da bi se vam moglo dogoditi, da postanete sužnji osvojevalca — obsojeni v to s pokorno odobritvijo kakšnega Kvizlinga ali Lavala, kajti ljudje tega značaja se najdejo povsod, tudi pri nas; obsojeni bi bili v suženjstvo in primorani, da kujete sami svoje verige. Poraz v te vrste vojni bi pomenil, da ste izgubili sploh vse — svobodo, posest in celo življenje, ako bi si drznili povedati, da vam to ni všeč.

Tako govore naciji

Ali je Španija v Nemčiji?

. . . Zdaj šele bo nemški narod izvedel, kako hrabro so se njegovi sinovi borili na španskih tleh, kjer se je plemenit narod boril za svojo svobodo.

(Adolf Hitler, Reichstag, 28. 4. 1939.)

Četniki v Jugoslaviji pomagajo Rusiji.

DOLGA ROKA

S. M. GARDENHIRE

(Se nadaljuje.)

"Vi ste trgovec, mr. Olmer," je končal moj prijatelj svoje pojasnilo, "in morete kot tak zadostno presoditi obseg in učinek take zadeve. V kolikor ste vi sami pri tem prizadeti, vam bo kmalu jasno, če mi blagohotno dovolite par vprašanj. Nedvomno ste poučeni o zaroki svoje hčere s sinom poslanikovim?"

Borzijanec je le prikimal. Connersova razkritja so ga tako zelo iznenadila, da ni mogel izpregovoriti.

"Je-li vam morda tudi znano, da je vaša gospodična hči danes razdrla zaroko?"

"Bog mi pomagaj! Niti besedice! To je grozno, gospodje! Od vseh lumparij . . ."

"Da, zadeva je take resna, da upam, da mi ne odrečete svoje pomoči pri zasledovanju storilca," ga je prekinil Conners. "Vsled tega sem tudi prosil poslanika, naj prisostvuje temu pogovoru. Zdi se mi, da sem ravnokar slišal voz, ki se je ustavil pred palačo."

Skoraj v istem trenotku je vstopil sluga s posetnico v roki. Olmer je pogledal posetnico ter rekel: "Dovedite gospoda sem!"

Sluga je odšel in takoj nato je stal poslanik pred nami. Zopet se je obvladoval in je bil popoln gentleman, kakor nekdaj.

"To je vendar nezaslišan škandal," je hitel mr. Olmer, komaj da sta se pozdravila.

"Jaz sem mr. Olmerju vso stvar razjasnil," je rekel Conners proti poslaniku, "kajti po pogovoru z vašim gospodom sinom smatram za neobhodno potrebo, da govorim z miss Olmer, njegovo nevesto. Prosil sem jo, naj pride sem, da bo napravil razgovor kolikor mogoče velik vtis, in upam, da mi bo mr. Olmer odpustil ta moj samovoljni korak."

"Lucile tukaj — takorekoč javno pozvati na odgovor, je sicer zelo kočljivo," je menil mr. Olmer s pomislekom. "Toda, če se škandal še pravočasno ne prepreči, tedaj zaidemo lahko vsi v to afero; nezaslišano je to!"

"Gotovo, stvar postaja skoraj državna zadeva," je menil Conners. "Vsaj jaz sem jo že od začetka za tako smatral ter vporabil vsa sredstva, ki sem jih imel na razpolaganje, da jo pojasnim ter odpravim."

"Da, razkriti in odpraviti se mora," je rekel Olmer odločno. "Ali sme moja soproga prisostvovati temu pogovoru?"

"Gotovo," je odgovoril Conners.

"Hvala lepa. Oprostite me, prosim, gospodje, za trenotek." In odšel je z največjo hitrostjo.

V nemirnem pričakovanju je hodil poslanik po sobi, dokler ni vstopil mr. Olmer v spremstvu svoje soproge in svoje hčere. Vstala sva s sedežev, da pozdraviva dami, katerima naju je mr. Olmer predstavil. Mlado dekle je bilo lepo ter obdano od onega dostojanstva, ki je dajeta ženskam bogastvo in dobra vzgoja.

Toda tudi Connersovo fino družabno obnašanje me je navdajalo z največjim občudovanjem. Z neprisiljeno ljubeznivostjo se je obrnil proti mladi dami: "Ali ste že slišali o velikem škandalu, ki nam grozi, miss Olmer?"

"Moj oče mi je le rekel, da hočete z menoj govoriti," je odgovorila. "Ne vem, kakšen škandal bi nam grozil, čeprav mi so pred kratkim pravili o neki podobni aferi."

V Connersovih očeh se je zasvetilo.

"Vsaj sem si mislil!" je vzkliknil Conners.

"Morda vas interesira, da je del prisleparjene vsote ista oseba, od katere ste dobili svoje informacije, nalašč izgubila v igri s poslanikovim sinom."

"To morete pač le tedaj tako določno trditi, če poznate mojega zaupnika."

"Mi smo popolnoma natančno poučeni, da pridejo vpoštev kot osebe, ki vedo za tajnost, razven oblasti samo še slepar in njegovi tovariši. Navdan od nepremagljive želje pripraviti vas do tega, da razderete svojo zarko, je vaš zaupnik napravil napako, da vam je nekoliko prehitro razkril vso stvar."

"Če pa so njegove navedbe resnične, tedaj mi nihče ne more očitati koraka, ki sem ga storila."

"Gotovo ne," je odgovoril Conners. "Stvar pa je nekoliko drugačna in so se njegove obdolžitve proti vašemu zaročencu izkazale kot napačne."

"Kako hočete to dokazati?" je vprašal poslanik s stisnjenim glasom.

"Kar rečem, to morem tudi zagovarjati," je odgovoril Conners ter se vzpodbujajoč nasmehnil poslaniku, "seveda pa moram prositi miss Olmer, da govori popolnoma jasno in neprikrito."

"Tudi jaz vas rotim za to, pri vsem, kar vam je sveto in drago!" je vzkliknil poslanik ter si obrisal znoj s čela. Ni se mogel več vzdržati. Zdaj je bil edinole oče, ki se je bal, da izgubi svoje zadnje upanje.

Nekoliko zmedeno je gledalo mlado dekle enega zdaj drugega. "Jaz hočem že zaradi same sebe govoriti odkrito," je na to izjavila s tihim in milim glasom. "Take vnebovpijoče krivice bi si ne mogla odpustiti nikdar . . . toda bila sem v dnu srca ozlovoljena vsled cele stvari."

"Tega ti ne bo nihče v zlo štel, dragi otrok," jo je prekinil oče.

"Vaš zaupnik je bil polkovnik Vanotti, ali ni res?" je začel Conners zopet izpraševati.

"Da, in jaz sem mu žal že verjela, predno mi je bil pomen njegovih besed popolnoma jasen. Ko sem ga hotela prekiniti, da bi molčal, je bilo že prepozno, in jaz sem morala do konca poslušati celo stvar. Ker je zaupen prijatelj naše hiše in ker smo ga vsi smatrali za poštenjaka, kateremu ne more nihče ničesar očitati, tedaj sem verjela njegovemu zagotovilu, da je poslanikov sin storilec."

"Je-li ni imel moj sin nikakršne pravice zahtevati, da mu verjamete?" je vzkliknil poslanik.

"Polkovnik Vanotti je kot dokaz za svoje trditve pokazal vaše pismo, naslovljeno na poštnega ravnatelja, v katerem ga prosite, naj ne podvzame nikakršnih korakov proti vašemu sinu, dokler niste vi sami ž njim govorili," je odgovorilo mlado dekle.

"Nekega pisarja poštnega ravnatelja je podkupil, da je vzel pismo iz aktov, da sem ga jaz prebrala. Polkovnik Vanotti je opravičil ta svoj korak s prijateljskim čuvstvom, ki ga je vezalo na našo rodbino. Bila sem kar najbolj osupljena, toda pri teh razmerah mi ni nič drugega preostajalo, nego verjeti njegovim besedam."

"Čeprav moramo biti onemu pisarju posredno hvaležni, tedaj bi bilo vendarle v javnem interesu, priporočati, da se mladi mož prestavi v drug, in sicer če mogoče oddaljen kraj," je menil Conners. "Taka usodepolna nagnjenja bi sicer lahko dovedla do raznih diplomatičnih zapletljajev. Jutri pa, mislim, bomo predvsem nekoliko vest izprašali polkovniku Vanottiju."

"On je tu zraven, v salonu," je pripomnil mr. Olmer.

"Zakaj praviš to?" je vzdihovala njegova soproga ter vila z rokami. "Ali hočeš s silo povzročiti kak neljub prizor?"

(Se nadaljuje.)

At New Army Induction Center

This scene took place in Grand Central Palace, former home of leading national exhibits, and now the Army's number one enlistment and induction center in New York. The men in this photo are shown regaining their clothes after they had been given their medical examination and told when to report for duty.

V džunglah belega slona

Doživljaji in vtisi s pohodov po notranjosti Zapadne Indije

Ing. Ferdo Lupša

(Nadaljevanje.)

Srečaval sem tudi ljudi iz plemena Kakua. Moški imajo temnomodro obleko in turbanu podoben klobuk. Na rami jim visi meč v bambusovi nožnici. Dekleta in žene nosijo modre kratke jope, ki jih nakit iz srebrnega kitajskega denarja skoraj popolnoma zakriva.

Opazil sem še različna druga plemena, mešanico človeških bitij, kakršno vidiš sicer v vsakem srednjeazijskem mestu, vendar tukaj v bolj pisani podobi.

Večina žensk je prinesla za prodajo namenjene reči v dveh košarah, ki sta viseli na bambusovi palici obešeni čez ramo prav tako kakor pri Laotkah. Le žene in dekleta iz plemena Kakua so imela koše oprtane z naramnicami.

Na trgu so prodajale zlasti riž, fižol, česen, čebulo, sladki krompir, tobak, rumeni sladkor v ploščah, čaj, sol, ananas, banane in vsakovrstno drugo domače in divje gozdno sadje in korenje. Tudi govejega in svinjskega mesa, perutnine in jajc je bilo dovolj na prodaj. Razen tega je bilo na trgu vse polno lončenih izdelkov, bronastih in železnih gongov, bobnov, poljskega orodja, nožev, mečev, puška enocevk s kamenitim kresilom, bombaževine, sirove svile, zdravilnih zelišč i. dr. Splošno trgovino imajo v rokah zlasti Ngiui, naseljeni Burmanci in junanski Kitajci.

Prazgodovinska kamenita stavba

Severno od Čijeng Thunga smo prelezli 1350 m visok gorski greben in dospeli do reke Che Cha Jang.

Neprijetno je ponoči odmeval po okolici našega šatorišča skovik sove. Tudi čuk se je oglašal, morda je naznanjal smrt. Zletel je na drevo nad mojim šatorom. To so bili demonski glasovi. Mojim praznovernim spremljevalcem se je to zdelo slabo znamenje. Zahtevali so po vsej sili, da ustrelim ptiča in rešim s tem življenje človeku, ki ga je klical nak meo na drugi svet. Ni se mi hotelo ubijati nedolžne živalice. S poleni, ki so jih lučali na drevo, so potem sami prepodili čudnega ponočnjaka. Velik nočni metulj je švignil v šatoru nad mojo glavo, prijatelj je tudi dolgouhi netopir, ki pa se ni dolgo mudil v šatorovem ozračju. Odnekod se je slišalo žalostno tuljenje psa. Kakor smeh hudobnega demona se je zaslišal pozno ponoči iz daljne džungle še drug čuden glas. Bil je leopard, ki je bil gotovo prav slabe volje.

Kake tri ure od karavanske poti je bila v bližini reke kamenita stavba iz prazgodovinske dobe. Ljudstvo jo je imenovalo v svojih pravljicah bivališče silnega demona, ki je v svoji jezi rad nagajal ljudem s tem, da jim je pošiljal razne nesreče. Razumljivo je torej, da se je vsak domačin rad ogibal tega mesta, če je pa le moral mimo, je šel z velikim spoštovanjem.

V spremstvu dveh laotskih tovarišev in voditelja domačina sem si ogledal to čudno bivališče demona.

Že na prvi pogled sem spoznal, da ta stavba ni bila slučajno delo narave. Na štirih masivnih kamnih je bil povezanjen velikanski ploščat kamen tako, da je sestavina imela podobo kamenite mize. To je bil glavni in osrednji del stavbe. Kamni, ki so služili za podstavek, so se dvigali iz gozdne zemlje samo kakega pol metra. Nekako štiri metre od te sredine je stalo v krogu manjše kamenje; nekaj ga je molelo četrt metra iz zemlje, drugo pa je bilo že popolnoma zasuto. Teh kamnov je bilo 21.

Stal sem pred imenitnim spomenikom, ki ga že tisočletja razjedajo divje prirodne sile. Čudna čuvstva so me prevzela, ko sem gledal to zgradbo človeka iz prazgodovinske dobe. Zgodovinski viri obsegajo le kratko dobo človeštva, prazgodovinske dobe pa so zastrte z meglenim zastorom.

Zelo važne za proučevanje prazgodovinskega človeštva so kamnite stavbe, ki so jih našli že v mnogih drugih delih naše zemlje. Znanstvenika navadno opozarjajo na take najdbe ljudske pravljice. Ako pripisujejo takim zgradbam pravljice zvezo z nadnaravnimi silami, imajo po navadi zgodovinsko podlago. Tako je bilo tudi tukaj. Vsled ljudskih pravljic sem v Zapadni Indiji nekaterikrat prišel do razkritij, ki bi jih sicer ne bil dosegel.

V Prednji kakor v Zapadni Indiji se dobe večkrat kamni, katerim pripisuje ljudstvo nadnaravno moč. Omenim naj samo Khun phet, simbol moškega spola, ki ga je videti v Bangkoku v templju Wat Phra Keo. Ob tem kamnu darujejo žene, ki so brez otrok, da bi postale rodovitne.

Kaj naj pomeni kamenita stavba, ki smo jo tukaj odkrili? Kdo je izvršil to težavno delo? Gotovo je, da jo je ustvarilo človeško pleme, ki še ni poznalo kovin, torej izvira iz dobe več ko 5000 let nazaj.

Najdba, ki smo jo imeli pred seboj, je bila brez dvoma grobišče. V vseh davnih časih so preprosti narodi polagali mrliče v zemljo ali v kamenite zgradbe, ki so potem ostale kot nagrobni spomeniki poznejšim rodovom, ko od mrliča ni bilo več nobenih sledov. Težko je razumeti, kako so stari narodi brez kovinskega orodja in drugih pomočkov mogli dvigniti ta veliki in težki kamen na podlago, na kateri smo ga našli. To je bilo mogoče z združenimi močmi velikega števila ljudi. Domnevam, da je počival v tem grobišču poglavar kakega prastarega človeškega rodu v teh deželah.

V prestolnici vladarjev plemena Lu

Po večdnevnem potovanju smo prišli v Čijeng Thung. To mesto ima romantično lego v bližini reke. Razen nekdanjega obzidja spominjajo imenitni, bolj ali manj porušeni templji in še marsikaj drugega na nekdanje čase. Vse kaže, da je bilo to mesto z okolico vred veliko bolj obljudeno kakor v sedanji dobi. Zgodovina pripoveduje o sijajni preteklosti tega mesta in o krutih borbah, ki jih je imelo z različnimi sovražniki. Iz kronik, zlasti kitajskih in burmanskih, je razvidno, da je že pred več ko dva tisoč leti to mesto slovelo v zgodovini Zapadne Indije.

Vladarji posameznih šanskih dežel so plačevali zadnja stoletja svoj davek zdaj eni, zdaj drugi močnejši državi. Največkrat so bili v zvezi s Kitajsko. Pa tudi Burma in razne mogočne laotske države davnih stoletij so pogostoma izkušale tukaj uveljaviti svojo oblast. Ko so leta 1852. Angelži ujeli burmanskega kralja Thiboua, ga odpeljali in si osvojili Burmo, so pričeli širiti svojo oblast tudi nad sosednim šanskim ozemljem, toda le z majhnimi uspehi. Četudi je na zemljevidih teoretično že potegnjena meja deloma v prid Angliji, deloma Franciji, vendar ne mara prebivalstvo o tem nič slišati in se brani ob vsaki priložnosti tujega nasilstva.

Deželna organizacija na šanskem ozemlju je bila vedno v skladu z naravnim in patriarhaličnim stanjem prebivalstva. Skupina družin je tvorila naselbino, ki ji je načeloval poglavar kye. Po več poglavarjev je imelo svojega tamona, ki je bil odgovoren deželnemu vladarju šaova, kateremu je vsiljevala angleška Burma vedno bolj svojo nadoblast.

Ljudstvo, ki spada pod vlado v Čijeng Thungu, se splošno imenuje Lu. Moška obleka je večinoma modra z živimi svetlopisanimi našivi. Lu so prav tako, kakor njih južni bratje Ngiui, po telesu lepo tetovirani, razlikujejo pa se od Ngiuov v tem, da imajo nekoliko svetlejšo polt.

Ženske nosijo laotskemu phasinu podobne lunge z najrazličnejšimi živobarvnimi črtastimi vzorci. Ti so zvezani tako, da so razen spodnjega telesa zakrite tudi prsi. Na glavi nosijo nekak turbanu podoban klobuk. Lase imajo navadno lepo zavite in so ponosne nanje. Na zapestju in na zgornji lakti nosijo srebrne zapestnice.

Na trgu v Čijeng Thungu se je dobilo vse, kar smo potrebovali za karavano. Ljudstvo je prijazno, pa tudi precej radovedno. Okrog našega šatorišča pod velikansko staro tamarindo, ob templju blizu reke, se je zbrala, kakor navadno v vseh nas-nah, kjer smo taborili, mno-ljudi, starih in mladih, mo-žensk in nagih otrok. Rado-no so nas povpraševali po in onem, zlasti o naših name-Pripovedovali so nam tudi, d-v gorovju, ki smo ga dan prekoračili, veliko zakopan-srebra, ki ga čuvajo demoni-si ga nihče ne upa izkopati. resnici so tam bogati zakladi-nin. Srebro kot kovina, ali bro kot denar ima med l-stvom največ vrednosti in je bolj razširjeno; oboje jim s-kot plačilno sredstvo. Vred-srebra se določa vedno po Videl sem mnogo srebrnega kita in na posodah okraske-nih oblik.

Posebno pozornost so mi v-jali nasadi čajevca. Pridelek de kot čijengthungski čaj v-met; v severnem Siamu Burmi sem ga pogosto videl tržiščih.

Čijeng Thung je bila skra-točka moje takratne ekspedi-v smeri proti Junanu.

(Dalje prihodnjič.)

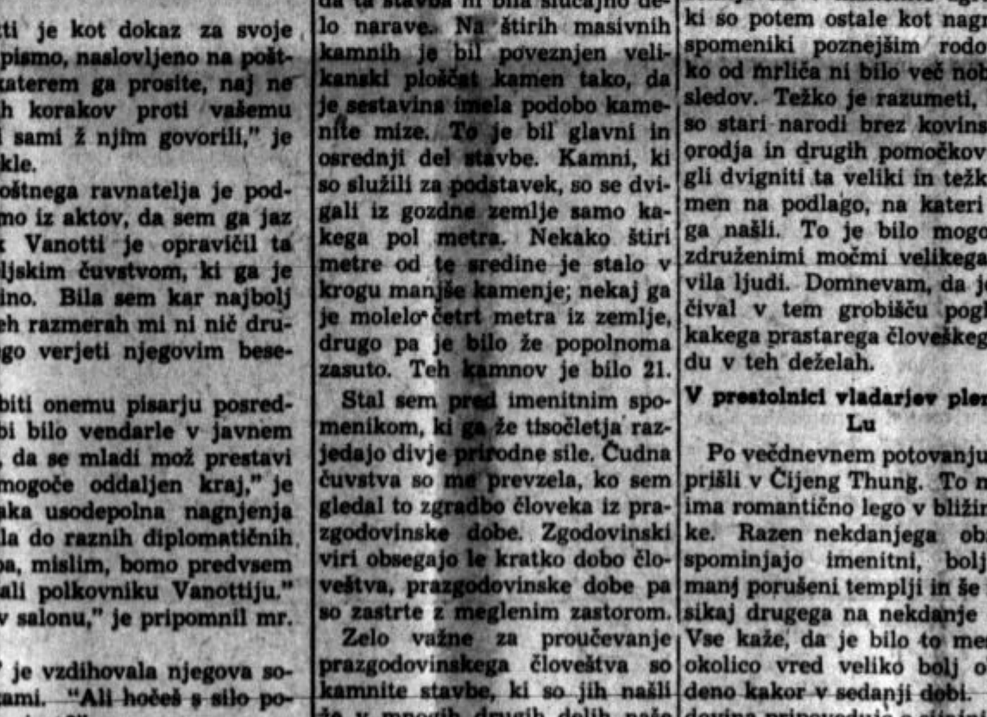

Slika kaže avstralske vojake, ki so bili ranjeni v bitki z Japonci na Novi Gvineji, na poti v bolnišnico.

Najzanesljivejše dnevne lavske vesti so v dnevniku " **sveti." Ali jih čitate vsak d**

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice časnike, knjige, koledarje, letake itd. slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem angleškem jeziku in drugih . . . . . .

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. . . . Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. . . . Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue - - Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vsakej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado $6.00		Za Cicero in Chicago je $7.50	
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je $8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $ ____

1. Ime ____ Čl. društva št. ____

Naslov ____

Ustavite tednik in ga priključite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. ____ Čl. društva št. ____
3. ____ Čl. društva št. ____
4. ____ Čl. društva št. ____
5. ____ Čl. društva št. ____

Mesto ____ Država ____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐